

A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística. Balance crítico

GORETTI SANMARTÍN REI
Universidade da Coruña

Resumo

O 23 de xuño de 2009 constitúese a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística, recollendo a medida 2.1.41 do *Plan xeral de normalización da lingua galega*, sector 2 Educación_Familia_Mocidade de creación dunha comisión estábel, coa participación da Xunta de Galiza e das universidades galegas, que se encargue de propor e coordinar a política lingüística universitaria no noso país. O convenio que as tres universidades galegas asinaron o 14 de maio de 2009 recolle unha parte dos contidos da idea inicial, unha idea que non chegara a tomar corpo definitivo na etapa do goberno partillado entre o BNG e PSdG (responsábel da área de Política Lingüística), a pesar de existiren borradores previos e estes de se discutiren na Comisión de Seguimento do Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega que funcionaba naquela altura. Para alén de desenvolveren interesantes propostas comúns cuxa avaliación é moi positiva, a Comisión sempre foi consciente da necesidade de incorporar a Administración autonómica para estender as súas funcións e enfrontar os retos de promover realmente un maior uso do galego na docencia e na investigación. A incorporación tanto da Secretaría Xeral de Política Lingüística como da Secretaría Xeral de Universidades, que finalmente tivo lugar en xaneiro de 2011, non significou o reforzamento da Comisión que as universidades imaxinaban nin o desenvolvemento dun labor coordinado con vontade política e compromiso económico. O futuro da Comisión está directamente relacionado con algúns aspectos diferenciais entre as propostas que non viron a luz e os convenios posteriores, e que xiraban ao redor das funcións (que incluían, como posibilidade, modificacións lexislativas) e o compromiso político, técnico e económico. A evidente renuncia da Secretaría Xeral de Política Lingüística a exercer o papel de dinamización

e planificación lingüística, tamén no mundo universitario, pode ter un punto final se esta non se sitúa en contra das universidades e se asumir a necesidade de realizar mudanzas substanciais.

1. Prehistoria da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística

A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística constituíuse por vez primeira o 23 de xuño de 2009 tras asinaren un convenio, con data de 14 de maio de 2009, as tres universidades galegas. Tal e como figura no documento que posibilita a formalización desta comisión (con José M.ª Barja, Senén Barro e Alberto Gago como reitores, respectivamente, da Universidade da Coruña, da Universidade de Santiago de Compostela e da Universidade de Vigo), xúlgase preciso a existencia dun organismo que sirva como ferramenta impulsora da dinamización lingüística no nivel superior de ensino, tradicionalmente á marxe de toda regulamentación para promover o uso do galego. A aposta por crear un organismo interuniversitario con participación da Xunta de Galicia aparece recollido na medida 2.1.41 do *Plan xeral de normalización da lingua galega* (PXNLG), sector 2 Educación_Familia_Mocidade. Cómpre lembrarmos, antes de máis nada, que o PXNLG foi aprobado por unanimidade de todas as forzas políticas con representación parlamentar en setembro de 2004 e que aínda a día de hoxe a maioría das medidas e propostas que alí se inclúen permanecen sen executar. Concretamente, entre as escasas propostas referidas ao ensino superior, recolle a creación dunha comisión estábel, coa participación da Xunta de Galicia e das universidades galegas, que se encarga de propor e coordinar a política lingüística universitaria.

Queremos deixar constancia de que o PXNLG continúa unha longa tradición de marxinación da universidade no que á planificación lingüística se refire, pois non se atreve a indicar porcentaxes de utilización do galego nas aulas universitarias a pesar de constatar o seu escaso uso, sobre todo en certas titulacións e áreas, entre as que destacan as tecnolóxicas e científicas. Só o *Modelo de normalización lingüística para o ensino*, asinado por moi distintas entidades (organizacións políticas, sindicais e sociais, movementos de renovación pedagóxica, institucións universitarias...) en 1989, e logo, 10 anos despois, recuperado e reactualizado por Nova Escola Galega, é quen de abordar o espiñento tema da docencia en galego no nivel superior de educación.

Saben moi ben aquelas persoas contrarias á normalización que o máis importante está no uso lingüístico nas primeiras idades e nas últimas no sistema educativo. De aí que o esquema que foi habitual fixo unha previsión dalgún uso do galego na primaria e na secundaria, practicamente nada en infantil e despreocupación total na Universidade.

O uso do galego nos primeiros anos da etapa educativa foi causa da polémica que provocou a derogación do decreto que permitía unha certa galeguización educativa nos tempos do goberno bipartito (Decreto 124/2007, do 28 de xuño, polo que se regula o uso e a promoción do galego no sistema educativo). O emprego no ensino superior xa non se incluía por causa da autonomía universitaria e do seu uso desnecesario nunha situación ideal en que todo o mundo xa debería dominar o idioma tras o paso polo ensino secundario. No entanto, cómpre reparar tanto na necesidade de considerar a formación acelerada e precisa para o alumnado universitario que procede doutros territorios, como o feito de non estar asentado o uso habitual do galego en ámbitos específicos, polo feito de só se consolidar realmente o ensino do galego (con todos os problemas que non podemos abordar aquí) e non o ensino en galego.

Porén, chama a atención que unha comisión que procede dunha medida recollida no PXNLG, onde é fundamental a participación proactiva da Xunta de Galicia, a través da Secretaría Xeral de Política Lingüística e da Secretaría Xeral de Universidades, comece a andar só coas tres universidades e coa incorporación posterior (case dos anos máis tarde, o 24 de xaneiro de 2011) dos organismos da Xunta que citamos.

Para contextualizarmos esta cuestión, temos que nos referir ao intento previo de crear a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística, unha proposta formulada polo BNG durante o goberno bipartito (incluímos o borrador previo que non chegou a publicarse como anexo 1) que o PSOE, sobre quen recaía a responsabilidade da Política Lingüística e quen tiña a responsabilidade da Secretaría Xeral de Política Lingüística, se negou finalmente a aplicar. A proposta recóllese na acta da Comisión de Seguimento do Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega de 1 de decembro de 2006.

De repararmos nesa primeira proposta, veríamos que as diferenzas eran notábeis. A primeira delas, como é lóxico refírese á adscrición:

Esta comisión quedará adscrita á Presidencia da Xunta de Galicia a través da Secretaría Xeral de Política Lingüística

O rango da proposta inicial era o único que podía facilitar que a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística fixese fronte ao gran reto que aparecía entre as súas funcións:

Promover a promulgación das disposicións legais e/ou regulamentarias necesarias para facilitar e desenvolver o proceso de normalización da lingua galega no ensino superior.

Evidentemente, o feito de se conformar unicamente como unha comisión das tres universidades, que rotaban a súa presidencia, mais sen capacidade real de promover reformas lexislativas, coutou as posibilidades de chegar todo o lonxe que expresaba o convenio fundacional e que manifestaron reiteradamente os membros da comunidade universitaria que formaron parte dela.

Para alén deste importante inconveniente, o borrador inicial que case posibilita que a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística fose unha realidade diferente (non só temporalmente, senón cualitativamente falando) incluía o compromiso técnico e económico por parte da Secretaría Xeral de Política Lingüística. Este aspecto figuraba nun artigo 7, cun contido realmente comprometido a que o convenio que asinan o 14 de maio de 2009 as universidades galegas non podía facer referencia. Velaí a súa relevancia:

A Secretaría Xeral de Política Lingüística será responsable da coordinación técnica da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo. Para iso prestará todo o apoio técnico e o asesoramento que se precisar, actuando como órgano dinamizador do proceso de normalización.

Ao mesmo tempo, a Secretaría Xeral de Política Lingüística comprométese a contribuír economicamente ao desenvolvemento das accións derivadas do traballo desta comisión, apostando pola necesidade de homoxeneizar e articular unha política lingüística universitaria que contribúa á extensión de usos da lingua galega da institución de ensino de grao superior.

A posibilidade de crear a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística como entidade coparticipada entre a Xunta e as universidades, mais co rango maior que os seus obxectivos esixían, ficou en nada. Iso é o que recolle o acordo 5 da Comisión de Seguimento do Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega na acta do 1 de decembro de 2006. Decídese alí adiar calquera decisión sobre a creación desta comisión e mudala por unha proposta moito máis modesta referida a accións para incidir nas escolas de enfermaría, escolas de negocios e en cursos de verán, proposta que, por outra parte, non se chegou a realizar.

Como se pode deducir facilmente, o que se pretendía era reducir o que ten que posuír un tratamento universal e con vontade de incidencia no conxunto da comunidade universitaria a un tratamento hiperlocalizado e específico. De ter sentido, sería como exemplos piloto e estímulo dunha proposta máis ambiciosa. O feito de se non realizar nin esa alternativa mínima traduce perfectamente a consideración marxinal da política lingüística universitaria.

2. Historia da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística

Finalmente, os obxectivos da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística, nacida por iniciativa da Universidade da Coruña nos tempos en que Xosé Manuel Carril era secretario xeral desta institución, con responsabilidade sobre a política lingüística que se desenvolvía, tiveron que reducirse á forza e pódense sintetizar nos seguintes apartados:

- a) Definir as liñas políticas de actuación na comunidade universitaria galega no referido ao proceso de normalización lingüística.
- b) Activar o uso do galego no ámbito universitario, nomeadamente nos ámbitos da docencia e da investigación.
- c) Estabelecer liñas de diálogo con outras institucións e organismos para fomentar o uso do galego no ámbito universitario e eliminar os atrancos que aínda puideren persistir a este respecto.
- d) Promover actividades conxuntas que reafirmen o compromiso do sistema universitario galego co uso da lingua e coadxuven a esta recuperar o prestixio que lle corresponde como lingua propia e vehículo habitual de expresión segundo figura na lexislación particular de cada universidade e na lexislación xeral de que nos dotamos.

Para alén da súa constitución formal, o 23 de xuño de 2009, onde tamén se definiron as liñas xerais de actuación, o aspecto máis relevante da súa andaina reside no feito de facer posíbel a planificación de traballo conxunto que faga visíbel á sociedade galega, en xeral, e á comunidade universitaria, en particular, o compromiso da institución universitaria coa lingua galega e as súas posibilidades de utilización como lingua de cultura e, neste sentido, como lingua tamén da docencia e da investigación. A esta aposta hai que acrecentar o que supuxo de aforro de recursos humanos e materiais e de establecemento das necesarias coordinacións e conexións entre localidades, espazos e servizos que en ocasións o sistema duplica ou triplica con iniciativas semellantes que compiten en vez de colaborar coa intención de conseguir os mesmos obxectivos.

O máis relevante foi inicialmente comezar un proceso de reflexión, que logo deu lugar a propostas claras de recollida dun diagnóstico e alternativas –propostas de futuro–. Ao mesmo tempo, serviu para crear cohesión social, pois falamos de sistema universitario galego e de representación ao máximo nivel (son as reitorías as implicadas). O obxectivo, que se supere a relación automática entre a promoción do uso do galego e

o Servizo (ou Área) de Normalización Lingüística, que se distancie da habitual ligazón a unha universidade concreta, a unhas comisións de normalización, a determinadas persoas. A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística foi concibida como un proxecto de moita maior envergadura, indispensable para dar un salto que, aínda así, queríamos ampliar e elevar.

Unha das actividades máis relevantes do traballo da Comisión nunha primeira etapa foi a campaña *En galego tamén se fai ciencia*, desenvolvida polos servizos e áreas de normalización e polos servizos audiovisuais das tres universidades galegas (practicamente a custo cero¹). O proceso, xa interesante en si (non habitual, colaboración interuniversitaria), ofreceu un resultado que pode verse na páxina <<http://www.engalegotamensefaiencia.eu>> e que tivo unha importante repercusión na sociedade galega, fundamentalmente no ensino primario e secundario.

Houbo outra iniciativa de colaboración inmediata de grande interese. A coordinación das tres universidades na Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística fixo posíbel a presentación conxunta dunha proposta para solicitar cursos intensivos de lingua Erasmus na convocatoria de 2010 dentro do Programa de Aprendizaxe Permanente Erasmus. A coordinación desta iniciativa, que se decidiu que tivese un carácter rotatorio, correu o primeiro ano a cargo da Universidade da Coruña, unha vez que era a institución que nestes momentos coordinaba tamén o traballo da Comisión.

Por outra parte, como preludeo dun camiño non exento de polémicas, a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística realizou un pronunciamento o 12 de xaneiro de 2010 sobre as *Bases para a elaboración do Decreto de Plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia*, (véxase o anexo II). Tamén se adheriu á *Proposta institucional sobre a lingua galega ao Parlamento de Galicia 2009* que realizou o Consello da Cultura Galega e apoiou a proposta de estandarización de apelidos galegos do Instituto da Lingua Galega.

Entre os aspectos que se salientaron en repetidas ocasións nos debates que tiveron lugar no desenvolvemento das reunións e onde se obtiveron menos resultados está a necesidade de modificar as liñas de actuación, no que á política lingüística se refire, tanto da Axencia para a Calidade do Sistema Universitario Galego como da ANECA (a axencia

¹ Porén, houbo algunha crítica cando se presentou a campaña argumentando canto se gastaría nunha acción cuxo único custo foi o de enviar unha cinta de gravación desde o Reino Unido, ao cal hai que engadir o tempo e a profesionalidade do persoal dos servizos implicados, a quen hai que agradecer o magnífico traballo.

estatal), para estas institucións apoiaren o emprego da lingua galega e favoreceren o seu uso por parte do persoal docente e investigador. Igualmente, a Comisión elaborou unha serie de propostas de interese que foron postas en coñecemento da Secretaría Xeral de Política Lingüística para o seu apoio e desenvolvemento, se proceder. Entre estas propostas, tiveron especial relevancia, por un alcance fanado mesmo no seu inicio pola falta de apoio económico, as dúas seguintes:

1. A petición de apoio á liña de manuais universitarios en galego (medida tamén tirada do PXNLG) que ficou nun primeiro momento interrompida co cambio de goberno na Xunta de Galiza e logo timidamente apoiada con cantidades ridículas e textos sempre de elaboración propia ou de autoría da casa. Imposíbel foi abordar a tradución dun só manual de química de referencia e utilizado nas tres universidades por se non poderen pagar os dereitos de autoría. O máis que tímido compromiso da Secretaría Xeral de Política Lingüística para os anos 2014 e 2015 para a edición de manuais en galego para os primeiros cursos dos graos foi de 3000 euros por ano.
2. A proposta de tradución ao galego para congresos e actos científicos de carácter internacional. Tras unha experiencia piloto, a Secretaría Xeral de política Lingüística comprometeuse a realizar unha achega anual de 6000 euros para unha convocatoria de axudas á interpretación ao galego en simposios e congresos de carácter científico que, finalmente, ficaron nunha distribución por universidade de 2000 euros.

A incorporación, por tanto, da Secretaría Xeral de Política Lingüística e da Secretaría Xeral de Universidades, que finalmente tivo lugar en xaneiro de 2011, non significou o reforzamento da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística que as universidades imaxinaban nin o desenvolvemento dun labor coordinado con vontade política e compromiso económico.

A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística fixose tamén cun galeguizador informático e realizou diferentes chamamentos á comunidade universitaria para se comprometer co idioma. Nestes momentos está a levar adiante o proxecto Funil.gal., o proxecto gañador do X Premio Luísa Villalta a Iniciativas Normalizadoras no ano 2013 na modalidade de «Ideas para a promoción do galego», que ten como obxectivo dotar a lingua galega de novas ferramentas multimedia para o ámbito científico.

3. O futuro. O estudo *Investigación e lingua. Propostas para a mellora da presenza do galego na actividade científica*

A finais do ano 2012, a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística aprobou lanzar un estudo sobre a utilización do galego como lingua científica. O estudo pretendía coñecer o uso do galego como lingua vehicular da ciencia no ámbito docente universitario e analizar a utilización das linguas nas publicacións científicas.

Ao mesmo tempo, tratábase de coñecer os nesgos que os actuais sistemas centralizados de avaliación da actividade investigadora e de acreditación do PDI comportan na utilización de linguas cooficiais minorizadas como o galego, de cara á realización de propostas de mellora ou reforma daquel sistema que sexan máis propicios para a diversidade lingüística.

O estudo *Investigación e lingua. Propostas para a mellora da presenza do galego na actividade científica*, coordinado pola profesora Alba Nogueira López (2014), presentouse en xuño de 2013 e as conclusións principais foron as seguintes:

1. A presenza do galego na actividade investigadora é moi reducida.
2. A inclinación progresiva dos sistemas de avaliación científica cara a indicadores internacionais incide de forma moi relevante nas decisións de política académica e na planificación individual da carreira académica do profesorado.
3. Mesmo en sistemas científicos fortes e maduros o peso deses criterios de indexación resta visibilidade á produción científica de calidade nas linguas propias (ex.: francés, alemán).
4. O uso dos índices internacionais ten efectos sobre os sistemas de publicacións científicas que se derivan nunha concentración nun grupo reducido de editoriais e o control de toda a actividade de difusión científica, cos perigos que iso ten para o intercambio científico.
5. As publicacións que utilizan linguas distintas das dominantes teñen dificultades para seren valoradas nos seus sistemas académicos.
6. A percepción do profesorado participante na enquisa realizada nas tres universidades galegas coincide con estes estudos e maioritariamente consi-

dera que o uso do galego na investigación ten efectos negativos sobre a súa promoción profesional e retribucións.

7. A escasa presenza do galego prodúcese en todos os planos da actividade investigadora e en todos os momentos da carreira académica (traballos de fin de mestrado, teses, publicacións, divulgación, transferencia de coñecemento).
8. É preciso eliminar a penalización sobre o uso das linguas non dominantes e que a introdución de criterios cualitativos de avaliación das publicacións non se limiten á referencia aos indicadores internacionais.
9. A docencia é a primeira vía de difusión do coñecemento científico e non se fixo unha planificación e unha avaliación da necesidade de incrementar a reducida presenza do galego nas aulas universitarias.
10. A divulgación do coñecemento científico na sociedade, especialmente dirixido a escolares, é unha das vías máis directas de socialización da actividade investigadora e de asociar o galego a rexistros de prestixio.

E, entre as propostas de actuación en relación coa avaliación da ciencia, aparece unha que pairou sempre nos debates sobre necesidades para avanzar no proceso de normalización no ensino superior que se deron no seo da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística:

Realizar xestións, xunto coas universidades catalás e vascas, cos organismos estatais que efectúan avaliación da investigación, ANECA e CNEAI para que se asuma o carácter plurilingüe do Estado español e se modifiquen os criterios de avaliación.

Á beira desa proposta, verdadeiro eixo de traballo dunha Xunta de Galiza realmente comprometida co idioma, hai varias outras complementarias, de grande interese:

- O apoio económico a publicacións que usen o galego e que cumpran os criterios de calidade estándar.
- O incremento da calidade e cantidade dos indicadores do uso do galego.
- A mellorar da presenza destes indicadores nas distintas partes integrantes do Plan de Formación do SUG.

Como apuntaremos nas conclusións, o futuro pasa pola colaboración e a transversalidade, pola perda da desconfianza como xeito de nos relacionarmos. Só iso explica o momento de tensión institucional vivido en xullo de 2014. Despois de se coñeceren diversos datos sobre o escaso uso do galego, tanto a nivel social en xeral (como a denuncia escandalosa da Mesa pola Normalización Lingüística que situaba o uso do galego no ensino infantil nas cidades nun arrepiente 2,4%), diversos colectivos e institucións reclaman unha avaliación do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario, unha avaliación de que o propio decreto facía previsión. Unha das primeiras institucións é a Real Academia Galega, nun comunicado datado o 18 de xuño deste ano².

Un mes despois prodúcese un comunicado conxunto das universidades a través dos seus servizos de normalización lingüística para se ofrecerem a colaborar nese proceso de avaliación do Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario³. As universidades demostran así estar á altura do que demanda a sociedade galega máis comprometida e sentirse copartícipes dun problema cuxa solución esixe o maior esforzo e a maior coordinación institucional posíbel.

Como xa anticipamos, o ofrecemento das universidades para avaliar as consecuencias (ou a aplicación) do Decreto 79/2010 xerou un importante conflito institucional. A redución dos servizos de normalización lingüística, segundo o comunicado posterior da Consellaría de Educación, a simples «unidades de traballo» sen dereito a realizaren unha opinión técnica para a que están máis que capacitados, é un rebaixamento incomprensíbel. Xustamente por iso poden encargarse dunha avaliación técnica para non decidir partidaria e interesadamente que non interesa facela. Inaudito o rexeitamento.

A resposta da Xunta, a través da Consellaría de Educación e Ordenación Universitaria é insultante, non só por non ter en conta o ofrecemento e negarse a colaborar, senón tamén por se gabar de non ter obriga de facilitar os datos da avaliación⁴. Daquela, se se fan e non se van publicar mellor é aforrar o traballo.

Lembremos, para rematar, que a Xunta responde ás universidades que «O obxecto dos servizos das tres universidades de Galicia é promover e avanzar no proceso de

² Véxase <http://academia.gal/novas/-/asset_publisher/E4jf/content/a-academia-urxe-a-xunta-de-galicia-a-avaliar-a-situacion-do-galego-no-ensino>

³ Véxase <http://www.udc.gal/comunicacion/novas/2014/07/nota_prensa_20140718.html>

⁴ Véxase a nota completa en <<http://www.edu.xunta.es/web/node/13047>>

normalización dentro das súas respectivas institucións» e «O obxecto de traballo destes servizos e o seu labor debe centrarse no ámbito dos estudos universitarios, e non nos non afectados polo Decreto 79/2010, que son xusto os que non están afectados pola súa actuación».

Mais noutros ámbitos a Xunta aproba decretos en que fixa como criterios de actuación mirar a contorna, ter en conta o que se move ao arredor. Por pormos un único exemplo, o 2 de decembro de 2011 a Xunta aproba un decreto que manifesta ter como obxectivo racionalizar a oferta de titulacións no noso país (Decreto 222/2011, do 2 de decembro, polo que se regulan as ensinanzas universitarias oficiais no ámbito da Comunidade Autónoma de Galicia) e, entre outras cuestións, figura a necesaria vinculación entre a universidade e o exterior.

Por outra parte, as universidades forman profesionais, algúns/unhas destes/as profesionais logo han impartir docencia, por exemplo, e por suposto que están afectadas nas competencias do alumnado que reciben. Caso de teren que se avaliar competencias doutros idiomas temos a certeza de que a polémica non tería lugar.

4. Conclusións

O proceso de normalización é un proceso transversal en que debe implicarse, para alén da sociedade, o conxunto das administracións. A potenciación de ferramentas de coordinación e planificación é un requisito imprescindible para avanzarmos no uso do galego tanto na docencia como na investigación. As universidades levan anos a pór recursos, humanos e materiais, para desenvolveren unha política lingüística limitada porque existe un elemento que é central para dar o salto necesario.

Damos conta nas páxinas que preceden da prehistoria da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística e das grandes liñas en que moveu o seu traballo ao longo destes anos. Como persoa implicada neste proxecto desde o inicio, quero agradecer o traballo xeneroso e desinteresado de todas as persoas que forma(ro)n parte dela e lanzar a mensaxe da necesidade de continuar co espírito que moveu a súa constitución formal no ano 2009. Apoio institucional, aproveitamento de esforzos e recursos, unión de forzas, desenvolvemento de propostas, coordinación con outras administracións..., todo o que sexa preciso para contribuír a que algo se mova, a que non pasen os anos e non consigamos comprometer máis recursos e máis vontades para un obxectivo tan serio como o futuro do galego.

É por iso que, coas actualizacións que foren pertinentes, cómpre abordar urxentemente a promulgación de disposicións legais e regulamentarias que posibiliten un avance na utilización do galego tanto na docencia como na investigación universitaria. Iso, ou rematarmos impartindo aulas e publicando en inglés –con algunhas calas en español– tendo como único horizonte posíbel a total homoxeneización e asimilación lingüística. As universidades cumpriron unha fase importante do seu traballo co estudo *Investigación e lingua. Propostas para a mellora da presenza do galego na actividade científica*. A pelota está, máis unha vez, no tellado da Xunta. Porque os silencios e os inmovilismos xa sabemos onde nos conducen.

Referencias bibliográficas

Nogueira López, A. (2014): *Investigación e lingua. Propostas para a mellora da presenza do galego na actividade científica* (Vigo: Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística).

VVAA (1989): Modelo de normalización lingüística para o ensino (Compostela: AGA).
Xunta de Galicia (2004): *Plan xeral de normalización da lingua galega* (Santiago de Compostela: Xunta de Galicia).

Anexo I

Decreto ...../2007, do ... de ....., polo que se crea a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística

A Constitución española de 1978, no seu artigo 3.3, dispón que «a riqueza das distintas modalidades lingüísticas de España é un patrimonio cultural que será obxecto de especial respecto e protección».

O Estatuto de autonomía de Galicia de 1981, no seu artigo 5.3, establece que «os poderes públicos de Galicia garantirán o uso normal e oficial dos dous idiomas e potenciarán o emprego do galego en todos os planos da vida pública, cultural e informativa e disporán os medios necesarios para facilitar o seu coñecemento».

A Lei 3/1983, do 15 de xuño, de normalización lingüística, en consonancia coas disposicións precedentes, asegura a normalización do galego como lingua propia do noso pobo.

O Parlamento de Galicia aprobou o 22 de setembro de 2004, por unanimidade de todas as forzas políticas con representación parlamentaria, o *Plan xeral de normalización da lingua galega*,

que establece como un dos obxectivos o de promover un maior nivel de galeguización das universidades galegas, tanto na docencia e na investigación como no que se refire ás relacións extraacadémicas.

O *Plan xeral de normalización da lingua galega* nace con vocación de acadar unha serie de metas en diferentes sectores da sociedade. Logo de facer unha diagnose da situación de cada un deles, recolle unha serie de medidas encamiñadas a conseguir para a lingua galega máis funcións sociais e máis espazos de uso. Concretamente, no caso das universidades, inclúe a creación dunha comisión estable, coa participación da Xunta de Galicia e das universidades galegas, que se encargue de propoñer e coordinar a política lingüística universitaria en Galicia.

Por todo o exposto, por proposta do conselleiro da Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza e logo de deliberación do Consello da Xunta de Galicia, na súa reunión do día...de ...de 2006,

DISPOÑO

Artigo 1º Creación

Créase a Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo como órgano de impulso e de coordinación do proceso de normalización lingüística no ámbito universitario.

Esta comisión quedará adscrita á Presidencia da Xunta de Galicia a través da Secretaría Xeral de Política Lingüística

Artigo 2º Composición

A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo estará constituída polos seguintes membros:

Presidente/a: o/a secretario/a xeral de Política Lingüística

Vicepresidente/a: o/a director xeral de universidades

Membros:

- As persoas responsables dentro do Consello do Goberno de cada universidade da promoción e extensión de usos da lingua galega.
- O/a director/a do servizo ou área de normalización lingüística de cada universidade.
- Dúas persoas da Comisión de Seguimento e Impulso do *Plan xeral de normalización da lingua galega* da Xunta de Galicia.

Secretario/a: actuará como secretario/a da comisión, con voz mais sen voto, un/unha funcionario/a da Secretaría Xeral de Política Lingüística.

Esta comisión reunirse en sesión ordinaria tres veces ao ano. Tamén poderá ser convocada, con carácter extraordinario polo/a seu/súa presidente/a, por iniciativa propia ou por petición dunha maioría simple dos seus membros.

Artigo 3º Funcións da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo

- a) Definir as liñas políticas de actuación na comunidade universitaria galega no proceso de normalización lingüística.
- b) Promover accións transversais encamiñadas ao fomento e ao uso da lingua galega nos diferentes sectores e ámbitos da institución universitaria.
- c) Promover accións conxuntas para garantir o respecto dos dereitos lingüísticos en todos os ámbitos, corrixindo situacións de discriminación lingüística.
- d) Impulsar as iniciativas necesarias para conseguir que o galego sexa a lingua habitual nas relacións internas entre a comunidade universitaria.
- e) Planificar as accións necesarias para aumentar progresivamente o uso do galego na docencia na institución de ensino superior.
- f) Impulsar as iniciativas necesarias para promover o uso do idioma galego na investigación.
- g) Establecer a cultura da planificación e da dinamización participativa nas universidades como chaves para a promoción do uso da lingua galega.
- h) Realizar campañas de promoción do plurilingüismo como un valor acrecentado no espazo europeo de educación superior.
- i) Promover a coordinación das diferentes institucións e organismos para optimizar os recursos existentes, co fin de acadar de forma máis eficaz os fins e os obxectivos previstos no *Plan xeral de normalización da lingua galega*.
- l) Promover unha mellora das actitudes dos altos cargos e do persoal ao servizo das universidades cara á lingua galega para que se practique unha oferta positiva que xeneralice o uso do galego nestas institucións, coidando expresamente que os cargos públicos fagan uso público da lingua galega, tanto oral como escrito.
- ll) Promover a promulgación das disposicións legais e/ou regulamentarias necesarias para facilitar e desenvolver o proceso de normalización da lingua galega no ensino superior.

- m) Avaliar o grao de consecución dos obxectivos das distintas accións establecidas nos apartados anteriores.
- n) Aqueloutras funcións que lle encomendar o/a seu/súa presidente/a.

Artigo 7.º Coordinación e apoio que prestará a Secretaría Xeral de Política Lingüística

A Secretaría Xeral de Política Lingüística será responsable da coordinación técnica da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo. Para iso prestará todo o apoio técnico e o asesoramento que se precisar, actuando como órgano dinamizador do proceso de normalización.

Ao mesmo tempo, a Secretaría Xeral de Política Lingüística comprométese a contribuír economicamente ao desenvolvemento das accións derivadas do traballo desta comisión, apostando pola necesidade de lle homoxeneizar e articular unha política lingüística universitaria que contribúa á extensión de usos da lingua galega da institución de ensino de grao superior.

Disposición transitoria

Establécese un prazo dun mes, contado desde a publicación deste decreto, para as institucións implicadas determinaren as persoas representantes que formarán parte da Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística da Xunta de Galicia, a Universidade da Coruña, a Universidade de Santiago de Compostela e a Universidade de Vigo.

Disposicións derradeiras

Primeira. Facúltase o conselleiro da Presidencia, Administracións Públicas e Xustiza para ditar as disposicións necesarias para o desenvolvemento deste decreto.

Segunda. Este decreto entrará en vigor ao día seguinte da súa publicación no *Diario Oficial de Galicia*.

Santiago de Compostela, ...de ....de 2007

Anexo II

COMUNICADO DA COMISIÓN INTERUNIVERSITARIA DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA DAS UNIVERSIDADES DA CORUÑA, SANTIAGO DE COMPOSTELA E VIGO

A Comisión Interuniversitaria de Política Lingüística, na súa reunión do martes, 12 de xaneiro de 2010, tras coñecer o contido das *Bases para a elaboración do decreto do plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia*, que o Consello da Xunta fixo público o pasado 30 de decembro, decide facer chegar ás autoridades políticas e educativas e á sociedade galega en xeral as seguintes consideracións:

- 1) As universidades galegas, totalmente involucradas no desenvolvemento e na implantación do Espazo Europeo de Educación Superior, teñen un especial compromiso coa diversidade e a heteroxeneidade lingüísticas e un grande interese por promover o coñecemento e a utilización de diversas linguas por parte do estudantado universitario.
- 2) Deste feito, e tamén do recoñecemento do seu labor investigador ao servizo da sociedade, derivase a necesidade de cooperar para chegar a un consenso sobre as liñas básicas da política lingüística no sistema educativo e dáse conta do malestar creado polo feito de non contar coas universidades, a día de hoxe e de xeito formal, para informar ou opinar sobre esta proposta.
- 3) O sistema universitario galego está obrigado a fomentar o uso do galego, lingua propia das universidades segundo consta nos seus respectivos Estatutos, tanto na docencia como na investigación, pois así se recolle nos plans de normalización lingüística que aprobaron no seu día nos respectivos órganos de goberno.
- 4) As *Bases para a elaboración do decreto do plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia* recollen unhas porcentaxes de utilización do galego e uns medios para decidir a lingua vehicular das diferentes materias nos currículos escolares que supoñen, de se consolidar, a formulación que desde o Estado español menos defende as linguas propias. Xulgamos, igualmente, que con estas bases non se aseguraría a competencia necesaria en lingua galega nin se garantiría a equivalencia de coñecementos entre o galego e o castelán ao remate do ensino obrigatorio.
- 5) Que as porcentaxes de emprego da lingua galega na docencia universitaria son moi escasas e non responden á lóxica integración na sociedade en que vivimos nin ofrece o servizo de calidade que corresponde.
- 6) Que, para conseguir incrementar esa porcentaxe, sen prexuízo da necesidade de establecer medidas que impulsen o plurilingüismo a través de programas de apoio á docencia noutros idiomas, é fundamental garantir un coñecemento acaído a través da formación durante o ensino obrigatorio cunha importante presenza da lingua galega como idioma vehicular, única garantía do dominio terminolóxico necesario no contexto do ensino superior. Nese sentido observamos con preocupación a diminución da porcentaxe de materias que se impartirán en galego no resto dos niveis educativos, incluíndo tamén a desaparición da cuantificación para o ensino da formación profesional e para o ensino de adultos, dous lugares de onde se pode acceder á Universidade e, por tanto, un elemento que non potenciará, na actual situación de desequilibrio entre o galego e o castelán, o coñecemento preciso da lingua galega para a súa utilización neste ámbito.

- 7) Xulgamos, igualmente, que deben ser as autoridades educativas as que establezan os currículos educativos e que regulen o emprego das linguas vehiculares do ensino. É por isto que non consideramos positivo para a comunidade educativa, e moi en especial para un profesorado cuxo papel sempre se está a pór en cuestión, a elaboración dunha norma que permita unha diversidade centro a centro, un elemento que pode provocar fortes fracturas sociais.
- 8) Finalmente, facemos un chamamento ás autoridades educativas para modificar as bases deste decreto conforme á obriga, de acordo coa lexislación vixente (*Lei de normalización lingüística e Plan xeral de normalización da lingua galega*), de potenciar o emprego do galego como principal sinal de identidade cultural. Desde o sistema universitario, consideramos necesario aproveitar o Espazo Europeo de Educación Superior para dar a coñecer, respectar e incentivar a diversidade lingüística e cultural, un dos bens principais da humanidade que estamos na obriga de protexer.